

5. Науменко М.А. Можливість заміни ПДВ в Україні / Науменко М.А. // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 7(49). – С.56-62.

6. Іванський А.Й. Правові перспективи удосконалення відшкодування податку на додану вартість в Україні з урахуванням європейського досвіду / Іванський А.Й. // Науково-інформаційний вісник ПРАВО. – 2011. – № 3. – С.20-27.

7. Звіт Рахункової палати України про виконання Державного бюджету України за 2003 – 2010 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua>

8. Інформація Державної податкової адміністрації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua>

9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua/control/uk/index>

10. Власова О.С. Реалії бюджетного відшкодування ПДВ в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uspp.kh.ua/?page_id=18

11. Напрями та механізми підвищення фіскальної та регулятивної ефективності ПДВ. Аналітична записка НІСД. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/247/>

УДК 658.29

Ю.С. ГРИНЧУК, к.е.н., доцент,
Білоцерківський національний аграрний університет

В.Ю. ГРИНЧУК, к.е.н., асистент,
Білоцерківський національний аграрний університет

Податковий менеджмент в системі управління підприємством

& Питання, які розглядаються:

- Розкрито сутність та роль податкового менеджменту в системі управління підприємством.
- Надано пропозиції по удосконаленню корпоративного податкового менеджменту.

Ключові слова: податковий менеджмент, податкове планування, податкова система, податкове законодавство, Податковий кодекс України.

& Вопросы, которые рассматриваются:

- Раскрыта сущность и роль налогового менеджмента в системе управления предприятием.
- Предоставлены предложения по усовершенствованию корпоративного налогового менеджмента.

Ключевые слова: налоговый менеджмент, налоговое планирование, налоговая система, налоговое законодательство, Налоговый кодекс Украины.

& Issues that are examined:

- Essence and role of tax management is exposed in control system by an enterprise.
- Suggestions on the improvement of corporate tax management are given.

Keywords: tax management, tax planning, tax system, tax legislations, Internal revenue code of Ukraine

Постановка проблеми. В умовах прийняття Податкового кодексу України актуальним є питання податкового менеджменту підприємства. Податковий менеджмент є складовою всієї податкової політики, як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Він являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з вибором податкової системи, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням. Завданням податкового менеджменту є розробка податкової політики підприємства залежно від його економічної стратегії та напрямів діяльності, а також визначення такої системи податків, яка б дала змогу

отримувати найбільші прибутки, оптимізуючи податкові платежі до державного бюджету.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретичні та практичні питання податкового менеджменту висвітлено в працях українських та зарубіжних вчених, серед яких: М. Бейгельзімер, І. Бланк, А. Горбунов, О. Кірш, А. Крисоватий, А. Кізіма, А. Єлісєєв, М. Підлужний, К. Ковальчук, Т. Рева. Тим часом, питання податкового менеджменту на макрорівні ученими-економістами в сучасних умовах господарювання висвітлено недостатньо. Вони, здебільшого, трактують податковий менеджмент як процес управління податками підприємств,

який, в свою чергу, регулює їх фінансові відносини з державою в процесі перерозподілу доходів суб'єктів господарювання та формування доходів державного бюджету. В умовах адаптації податкового законодавства України до законодавства ЄС податковий менеджмент повинен бути безперервним управлінським процесом, спрямованим на побудову оптимального податкового тиску у поєднанні з реалізацією загальних завдань суб'єкта господарювання. Тому дослідження питання податкового менеджменту на мікрорівні в умовах інтеграції України до ЄС є досить актуальним.

Метою статті є висвітлення сутності податкового менеджменту в системі управління підприємством в умовах вдосконалення податкового законодавства України.

Викладення основного матеріалу. В умовах прийняття Податкового кодексу України спосте-

рігається суттєве нерівнозначне податкове навантаження на суб'єктів господарювання, що, в свою чергу, є чинником диспропорційних умов конкуренції. Особливо це стосується впровадження в діяльність суб'єктів господарювання заходів щодо оптимізації податкових платежів, теоретичні та практичні засади яких визначає податкове планування. Тому податковий менеджмент є найважливішою складовою фінансового планування на підприємстві. Крім того, фінансова стійкість, в першу чергу, залежить від належно організованого податкового менеджменту, адже він забезпечує узгодженість фінансово-господарської діяльності з оподаткуванням. Загалом, податковий менеджмент, як частину управлінського процесу суб'єкта господарювання, можна відобразити наступним чином (рис. 1).

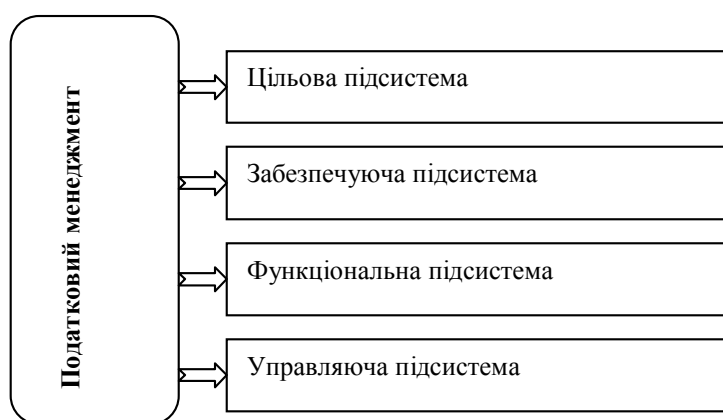


Рис. 1. Процес податкового менеджменту суб'єкта господарювання

Цільова підсистема встановлює цілі та задачі податкового менеджменту на основі підвищення якості його основних елементів. Забезпечуюча підсистема призначена здійснювати методичне, інформаційне, нормативно-правове забезпечення процесу податкового менеджменту, функціональна підсистема – функції процесу управління та порядок його здійснення (запровадження податкового планування, розробка податкової стратегії підприємства, визначення напрямів облікової політики, визначення принципів податкового обліку та контролю). Управляюча підсистема визначає учасників процесу податкового менеджменту та їх обов'язки.

Отже, метою податкового менеджменту є розробка та реалізація податкової стратегії, яка дозволить оптимально поєднати податкове навантаження та максимально досягнуті результати підприємства. Основними функціями реалізації податкового менеджменту є: податкове планування, розробка способів і методів ведення бухгалтерського, податкового обліку, контроль за правильністю та достовірністю податкових розрахунків, зниження податкових ризиків, оцінка ефективності принципів та способів податкового планування. Таким чином, результатом податкового планування є організація правильного та достовірного розрахунку податків, забезпечення оптимального податкового наванта-

ження та доданої вартості відповідно до цілей та завдань організації. В цілому, цикл податкового менеджменту суб'єкта господарювання можна відобразити наступним чином (рис. 2).

Одним із найважливіших показників ефективності податкового менеджменту підприємства є мінімізація податкових зобов'язань шляхом законного використання існуючих протиріч Податкового кодексу України. Суб'єкт господарювання повністю розкриває свою облікову та звітну інформацію у податковій та фінансовій звітності. Основою належно організованого податкового менеджменту на підприємстві є максимізація доходу за рахунок мінімізації податків.

Доцільність ведення податкового менеджменту на підприємстві залежить від ваги податкового навантаження суб'єкта господарювання. Зокрема, якщо питома вага податків не перевищує 5 % загального доходу підприємства, то потреба в податковому менеджменті мінімальна. В цьому випадку контроль за правильністю та своєчасністю розрахунків з бюджетом за податками та платежами може здійснювати бухгалтер. При рівні податкового навантаження більше 10 % на підприємствах малого та середнього бізнесу доцільно мати фахівця, а на великих підприємствах – групу фахівців, орієнтованих виключно на контроль за розрахунками з бюджетом за податками та платежами.



Рис. 2. Цикл податкового менеджменту підприємства

Організація процесу податкового менеджменту передбачає визначення на підставі статуту на податкового законодавства спектру основних податків, які слід сплачувати в бюджети різних рівнів та позабюджетні фонди. Наступним етапом є складання податкової таблиці, що характеризує податкове поле суб'єкта господарювання, в якій кожний податок описується за допомогою таких показників: джерела платежу (статті видатків); бухгалтерського проведення; оподатковуваної бази; ставки податку; строків сплати; реквізитів організацій, на адресу яких робляться перерахування; пільг або особливих умов обчислення податку.

Після цього фахівцями підприємства аналізуються всі представлені законодавством пільги по кожному з податків на предмет їх використання в підприємницькій діяльності. Далі, згідно зі статутом підприємства й на основі Цивільного кодексу, формується система договірних відносин підприємства. Для цього підбираються типові господарські операції, які виконує підприємство; передбачаються різні варіанти обліку податкових, договірних і господарських операцій та вибираються найкращі з них. Вони оформляються у вигляді блоків бухгалтерських проведення. З оптимальних блоків складається журнал господарських операцій, який є основою ведення бухгалтерського й податкового обліку.

Далі доцільно застосувати такий ланцюжок дій:

- оцінюється одержання максимального фінансового результату з урахуванням податкових ризиків;

- здійснюється найбільш раціональне, з податкової точки зору, розміщення активів і прибутків підприємства;

- визначаються альтернативні способи облікової політики.

Прийнята господарюючим суб'єктом облікова політика з метою оподаткування застосовується послідовно рік у рік. Варіюючи обліковою методологією в дозволені законом межах, є можливість вибирати найбільш вигідний спосіб обліку. Тому визначення та належне застосування елементів облікової й податкової політики – один з напрямків ефективного податкового менеджменту.

На практиці в податковий менеджмент включає такі складові: організацію надійного податкового обліку; контроль над правильністю розрахунків сум податків; мінімізацію податків у рамках чинного законодавства.

Основним завданням для підприємств є організація системи правильного й своєчасного застосування інструментів податкового планування, яке є інструментом податкового менеджменту. У рамках цієї системи повинні бути розроблені схеми оптимальної структури організації господарської діяльності з урахуванням вимог чинного податкового законодавства, одночасного використання наданих у рамках його дії можливостей. Тільки виконання повного спектра робіт дозволить найефективніше організувати податковий менеджмент на підприємствах.

Важливо зазначити, що в організації корпоративного податкового менеджменту виникають певні труднощі. Це пояснюється тим, що більшість податків та порядок їх адміністрування автоматично перенесені із зарубіжної практики оподаткування; при цьому порядок адміністрування цих податків не відпрацьовано на належному рівні, що призводить до протиріч при веденні бухгалтерського та податкового обліку. Прийняття Податкового кодексу України та зміни, які вносяться до нього, не сприяють стабільності підприємницької діяльності та ускладнюють процес організації податкового менеджменту на підприємстві. Крім того, необхідно зазначити про парадокси ділової культури: з одного боку, метою підприємницької діяльності є отримання прибутку, а з іншого – підприємством затрачається багато зусиль для зменшення прибутку з метою мінімізації податкових витрат. Ще одним фактором, який ускладнює організацію корпоративного податкового менеджменту на підприємстві, є відсутність чіткої системи забезпечення такого платника інформацією про зміни у податковому законодавстві, а також пояснень відносно окремих аспектів нарахування, обліку та звітності за деякими податками. Не менш важливим проблемним питанням є відсутність координації між окремими розділами та неточність формулювань Податкового кодексу. Внаслідок цього виникає двояке трактування порядку визнання податкових зобов'язань, що спричиняє судові спори та сприяє зловживанням з боку платників податків.

Тому, згідно з тенденціями щодо розвитку корпоративного податкового менеджменту в Україні, складові системи податкового менеджменту підприємства доцільно представити наступними елементами:

Ø стратегія оптимізації податкових зобов'язань з чітким планом її реалізації;

Ø оптимізація договірних відносин з контрагентами через вибір типу договору, партнера по бізнесу і умов операції; організація системи бухгалтерського і податкового обліку, що дозволяють оперативно отримувати об'єктивну інформацію для податкового менеджменту;

Ø планування раціонального розміщення активів не тільки з погляду прибутковості інвестицій, але і розмірів податків, що сплачуються при отриманні доходів;

Ø формування облікової політики для оподаткування, з максимальним використанням можливостей зниження податкового тягара, передбачених податковим законодавством України, з урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників;

Ø застосування обґрунтованих і ефективних методик розподілу непрямих витрат, що дозволяють зменшити податкові платежі;

Ø визначення і моніторинг пільг, діючих в поточному і наступних податкових періодах, якими має право користуватися підприємство;

Ø розробка системи контролю за наднормативними витратами, що не враховуються в оподаткуванні [1].

Корпоративний податковий менеджмент, будучи органічною частиною менеджменту фінансів країни, забезпечує наукове передбачення розвитку і визначення шляхів здійснення розширеного податкового відтворення. При цьому ефективність його значно підвищується за умови правильної і цілеспрямованої організації. Це в свою чергу, потребує визначення цілей і завдань податкового планування.

Висновки. Сучасний податковий менеджмент потребує покращення шляхом удосконалення законодавчої бази; впровадження ефективної системи управління; залучення кваліфікованих кадрів та фінансових ресурсів для економічного розвитку підприємства. Викладені вище пропозиції щодо оптимізації податкових зобов'язань сприятимуть формуванню ефективної податкової політики підприємства та прийняттю зважених управлінських рішень.

4 Список використаних джерел

1. Валеева Д.Р. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://intkonf.org/valeeva...emstvom>.

2. Вахновська Н.А. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal...38.pdf>

3. Ромашова Я. В. Корпоративний податковий менеджмент як важіль економічного розвитку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Bi/2009_11_2/77-78.pdf

4. Чмир Ю.В. Напрями організації корпоративного податкового менеджменту [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2009/Economics/40476.doc.htm

Інформація Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua/control/>